

L'ARXIU EN LA DEFENSA DELS DRETS DELS ADMINISTRATS

Michel Duchein

Inspector general honorari dels arxius de França-París (França)

Els arxius, se'ls defineix, tradicionalment, com "la memòria dels homes" o "la memòria dels pobles". Però, en la gran majoria dels casos, aquesta memòria ha estat durant molt de temps, gairebé exclusivament, la dels reis, la dels prínceps, la dels rics i la dels poderosos. Aquest concepte és fàcil d'explicar, per no dir de justificar. Durant tota l'antiguitat i bona part de l'edat mitjana, els materials de l'escriptura eren escassos, costosos i difícils de trobar, i per aquesta raó la quantitat de documents que es podien crear eren limitats. A més, fins al segle XVIII a Europa, l'escriptura i la lectura eren un privilegi reservat a una part reduïda de la població. La immensa majoria dels homes i de les dones vivien durant tota la seva vida sense escriure una sola línia, i sense que el seu nom figurés en un document. Podem dir, doncs, que els arxius els afectaven d'una manera molt indirecte i global, per exemple les cartes de privilegis que concedia un sobirà als habitants d'una ciutat o d'una província, o també els documents corresponents als repartiments dels impostos entre els contribuents d'un territori.

No obstant això, hi va haver, molt antigament, exemples d'arxius que tocaven de molt a prop els ciutadans. Podem citar els arxius d'Atenes, en el temps de la República de Pèricles, en què els ciutadans podien portar-hi els contractes que havien establert entre ells, i això els assegurava la seva conservació en benefici de

cadascun, sota la garantia de l'Estat. A l'edat mitjana, a les ciutats d'Itàlia i de Flandes, els arxius municipals van representar sovint el paper de guardians dels documents privats. Si bé no coneixem gaire el funcionament de les institucions de les monarquies de l'alta antiguitat babilònica, la presència de nombrosos contractes comercials en les tauletes d'argila, trobades en les excavacions arqueològiques, fa pensar que existien, des d'aquella època llunyana, dipòsits d'arxius on es conservaven documents útils pertanyents a persones privades (o almenys a comerciants).

L'administració reial o municipal va començar, cap al segle XIV, d'aprofitar el preu no tan car del paper per fer llistes d'habitants, amb un objectiu fiscal o militar ja què aquests documents no es van concebre per servir als administrats, sinó molt al contrari, eren més aviat mitjans de dominació i d'opressió al servei del poder. A més, el poble no podia accedir mai a aquests arxius, perquè estaven guardats amb molta cura en armaris o cofres a cobert de totes les mirades indiscretes.

A partir del segle XIII, són els arxius notariais, nombrosos en la majoria dels països d'Europa però sobretot a la zona mediterrània, els que han constituït els primers exemples de documents útils a les persones privades, atès que es tractava de contractes, títols de propietat, testaments,

etcètera, els quals es podien citar en justícia i això permetia provar els drets de les persones.

No obstant això, no va ser fins al segle XIX que es van començar a multiplicar els documents de tots els individus, nobles o no, rics o pobres. Aquesta mutació, fonamental en la història dels arxius, està vinculada, evidentment, a la revolució política, la qual va transformar els "subjectes" en "ciutadans" que podien gaudir dels drets garantits per la llei. I està vinculada, també, a la intervenció creixent de l'Estat en tots els àmbits de l'economia, de la salut, de l'educació, de la policia, etcètera, d'aquí la proliferació de documents normatius pel que fa a les persones —fenomen que es va ampliant actualment, sense que es pugui predir quan s'acabarà aquesta evolució.

Quan l'any 1794 la llei francesa del 7 messidor any II, en el seu article 37, establí en principi que "tot ciutadà podrà demanar, en tots els dipòsits d'arxius de la República, comunicació dels escrits que s'hi troben" i que "la comunicació es donarà sense despeses ni desplaçament" va fer una veritable revolució en el sentit propi de la paraula, en la relació entre els arxius públics i els individus. Encara que, si en la pràctica, aquest dret a la comunicació dels arxius esdevindria força il·lusori, i seria objecte de nombroses restriccions de fet i de dret, el seu principi abolia el caràcter secret dels dipòsits d'arxius, fins llavors universalment admesos, per transformar-los, com es diria avui, en "cases de vidre". Això era la conseqüència, en certa manera filosòfica, de la noció de "contracte social" esmentada per John Locke al segle XVII i represa per Jean Jacques Rousseau el 1762, segons la qual el poder

l'exerceixen els governants en virtut d'un "contracte" establert amb els governats, donant-los-hi el dret i, fins i tot, el deure, de controlar i de jutjar l'acció d'aquells que han estat elegits per governar-los.

Aquest principi del dret a la comunicació dels arxius va tardar força temps en estendre's a Europa. A la primera meitat del segle XIX, gairebé tots els països tenien règims polítics autoritaris i reaccionaris, ben allunyats d'una concepció democràtica del poder. Fins i tot, a principis del nostre segle, països com Alemanya, Àustria, Espanya, Rússia, no tenien encara les lleis que garantissin l'accés del públic als arxius. I allà on existien aquestes lleis, per exemple a Anglaterra, Bèlgica, Dinamarca, França, Itàlia i Holanda, s'havien fixat terminis molt llargs per tenir accés als documents —cinquanta, seixanta i, fins i tot, cent anys o més.

Per totes aquestes raons, l'accés als arxius s'havia concebut, exclusivament, per als historiadors, en absolut per a les persones privades. Tots els antics manuals d'arxivística, els que nosaltres considerem com els nostres "clàssics" —el manual holandès de Muller, Feith i Fruin, el de Casanova, el de Jenkinson...—, parlen de la comunicació dels arxius dins de l'òptica dels investigadors historiadors, no en la de l'accés del públic en general. En realitat és en el nostre segle i, sobretot, després de la Primera Guerra Mundial, quan ha aparegut la importància dels arxius com un lloc de conservació dels documents gràcies als quals els ciutadans poder fer valer els seus drets. Aquesta evolució ha estat tan ràpida que avui en alguns dipòsits d'arxius, les demandes de comunicació de documents amb fins utilitaris són més nombroses que les que es fan per a recerques històriques.

(Aquí voldria fer un petit comentari sobre terminologia. L'expressió "rol utilitari dels arxius", utilitzada sovint, és enganyosa, atès que quan un funcionari busca en els arxius un document que, potser, podrà servir per oposar-lo a un administrador, la seva recerca és tan "utilitària" com la del ciutadà que, pel contrari, busca un document que podrà oposar a l'Administració. Ens limitarem, doncs, avui, dins del marc d'aquesta discussió, a parlar de la utilització dels arxius per les persones privades en el seu propi interès, tot i sabent que en realitat tota recerca en els arxius és, essencialment, utilitària, si no, de què serviria conservar-los?).

En el IX Congrés Internacional dels Arxius, a Londres l'any 1980, el Dr. César García Belsunce, llavors director dels Arxius Nacionals de la República Argentina, va presentar una ponència extremadament documentada sobre "L'ús pràctic dels arxius", i va comentar que, l'accent que s'havia posat feia poc sobre aquest aspecte pràctic de la seva utilització portava a una veritable "revalorització" dels arxius. (Aquest text es troba en el volum XXIX d'*Archivum*).

Revalorització, sí, és cert. Però també, nous problemes, atès que cal reconèixer que el mètode arxivístic, tal com el coneixem i el practiquem, en general, s'ha concebut molt més en funció de la recerca erudita que de la recerca utilitària. L'accés de les persones privades als arxius ens obliga a repensar profundament els nostres mètodes de classificació i descripció dels arxius, i són aquests problemes sobre els quals ara voldria parlar.

Primer problema: el del **dret a la informació**. Es tracta d'una noció molt recent en l'àmbit jurídic. Encara que es

pugui pensar que aquest dret resulta naturalment de la democràcia, mai ha estat definit, com a tal, abans dels anys 1950-1960 i, fins i tot avui, és lluny d'ésser admès en tots els països. Ja sé que l'article 7.1 de la Constitució espanyola de 1978 estableix el principi d'aquest dret nou en el vostre país, però llevat d'error per part meua, em sembla que la seva llei d'aplicació mai ha estat promulgada. (Em refereixo a l'estudi de Joaquim Llansó, "L'accés a la documentació a l'Estat espanyol", en les Jornades d'Arxivers de Catalunya a Girona l'any 1991). De tota manera, fins i tot, quan el "dret a la informació" es proclama oficialment, queden per definir els seus límits, cosa que restreny a vegades, considerablement, el valor pràctic.

La primera aplicació efectiva i real del "dret a la informació" als arxius va ser el *Freedom of Information Act* dels Estats Units, el 1966, que enumera d'una manera molt detallada les diverses categories de documents a què tota persona pot tenir accés lliurement. La llei francesa de 1978 sobre la "llibertat d'accés als documents administratius" va cap a la mateixa direcció, amb una precisió complementària en el seu article 3: "Tota persona té el dret de conèixer les informacions contingudes en un document les conclusions de les quals li són desfavorables". Arran d'això, els tribunals francesos han interpretat de manera molt liberal aquest article 3, que s'ha convertit, en la pràctica, en el dret de tota persona de conèixer les informacions que l'involucren, contingudes en tot document administratiu (a excepció dels documents de policia, la qual cosa condueix força sovint a debats d'ordre polític).

Aquestes són, doncs, les bases jurídiques del lliure accés de les persones privades als arxius. Però llavors es presenta el doble obstacle de la "vida privada" (en anglès *privacy*) i de l'interès públic, tant l'un com l'altre exigeixen la confidencialitat de certes informacions. Quan un document només fa referència a una sola persona, el problema és bastant senzill: solament aquesta persona té el dret de conèixer el document; però, quan hi intervenen diverses persones, cal protegir cadascuna d'elles contra les indiscrecions que es podrien produir a causa de la consulta generalitzada del document. Per tant, ja no és possible donar a conèixer aquest document complet a totes les persones involucrades, i encara menys deixar-lo a qualsevol persona que el demani.

La llei americana i la llei francesa preveuen, en aquest cas, que el document només és comunicat parcialment, mitjançant fotocòpies on s'han amagat ("ocultat") totes les informacions que no fan referència directament a la persona que el demana. Però hom és pot imaginar fàcilment l'augment de treball i de despeses que això representa per als arxivers!

Cal també tenir en compte, que algunes curiositats poden ésser perilloses per al conjunt de la societat: informacions referents a enquestes confidencials en matèria de tràfic de drogues, o de terrorisme, o de blanqueig de diner negre, o senzillament de recerca d'activitats criminals o d'infraccions penals. En tots aquests casos, no és pot invocar el "dret a la informació" per exigir la comunicació dels documents, i les lleis han previst que es guardi molt bé el secret.

Aquests són exemples bastant clars i evidents que, voluntàriament, he escollit. Però n'hi ha d'altres, més difícils de resol-

dre. N'esmentaré únicament dos, però que són especialment delicats i que poden plantejar problemes als arxivers.

El primer és el dels dossiers dels infants adoptats. ¿Convé, quan han esdevingut adults, comunicar-los el dossier de la seva adopció on figuren sovint el nom dels seus veritables pares i a vegades les circumstàncies del seu abandonó? La llei francesa no ho admet, a causa de les conseqüències, a vegades dramàtiques, que pot produir aquesta revelació per a persones psicològicament febles; en altres països, però, la comunicació del dossier és obligatòria, en virtut del dret de tota persona a conèixer els seus orígens. Problema veritablement filosòfic, que ens mostra les dificultats que suscita l'accés de les persones privades als arxius en els quals són implicats.

El segon exemple és el dels documents mèdics. La llei francesa, molt sàviament, prohibeix la comunicació directa dels dossiers mèdics a les persones implicades; aquesta comunicació només pot tenir lloc mitjançant un metge, que és l'únic que pot jutjar sobre allò que pot dir al seu client, sense que aquest corri cap perill. Però, en el cas de les malalties hereditàries o contagioses, ¿no es pot fer prevaler el dret d'una persona a protegir-se contra els riscos de contaminació? Aquí també, el debat és d'ordre moral i sociològic, i pertoca molt directament a l'arxiver que conserva els documents.

La nostra societat té un concepte cada vegada més ampli del dret a la informació i, alhora, d'una manera gairebé paranoica, posa l'accent sobre el respecte de la "vida privada". Aleshores, aquestes dues nocions, freqüentment, es troben enfrontades, per exemple en l'àmbit de la vida

familiar. ¿Poden els documents que fan referència a un home o a una dona ser comunicats als seus fills? Possiblement, no mentre visquin. I després de la seva mort? A França, considerem que el respecte de la vida privada s'estén més enllà de la mort de les persones, fins i tot, envers a la seva pròpia família, i per aquesta raó, els dossiers personals només és comuniquen després d'un termini de cent vint anys després del naixement dels interessats. Aquesta restricció, però, és molt criticada pels aficionats a la genealogia i a la història familiar, hi ha molts casos de gent en el meu país, que voldrien tenir accés a tot el que fa referència als seus pares, fins a l'extrem de violar secrets que aquests mateixos pares han volgut guardar.

Això em porta a la qüestió dels *terminis de comunicabilitat*. Aquesta qüestió ens allunya, potser una mica, aparentment, del tema d'aquesta xerrada: els arxius al servei dels administrats. Però no la podem passar per alt, ja què cal sempre definir, en tot document d'arxius si és accessible a tota persona a partir del moment de la seva creació, o si està reservat a les persones que hi són implicades directament, i durant quant de temps. Agafo l'exemple dels dossiers fiscals (dossiers d'impostos). A França, una persona privada o una empresa no pot accedir al seu dossier fiscal fins al cap de seixanta anys (llevat del cas que hi hagi un contenciós davant dels tribunals, en aquest cas els advocats tenen accés al dossier complet). A Suècia, però, aquests dossiers poden ésser consultats en tot moment per part dels interessats. També, els registres de l'estat civil, que en alguns països estan oberts bastant lliurement al públic, són, en altres països, rigorosament exclosos de la comunicació durant seixanta, vuitanta i

fins i tot cent anys. O també –últim exemple– els testaments, que a Anglaterra són dipositats en la Somerset House i poden ser-hi lliurement consultats per part de tota persona mitjançant un pagament d'un dret mínim, mentre que a França es mantenen secrets els arxius dels notaris fins a la mort del testador, i després de la seva mort, es comunica als hereus durant un termini de cent anys.

Però tornem al nostre tema: els arxius al servei del ciutadà.

Si actualment la utilització "pràctica" dels arxius (com deia César García Belsunce el 1980) és cada vegada més corrent, la raó és, evidentment, que els documents corresponents als drets de les persones són cada vegada més nombrosos i les ocasions de fer prevaler aquests drets són cada vegada més freqüents.

No és possible, evidentment, revisar aquí tots els casos on els arxius conserven documents, la còpia dels quals ens és necessària a tots els modestos ciutadans. Pràcticament no hi ha cap aspecte de la nostra existència que directa o indirectament no estigui regit per una llei o reglaments que es tradueixen en documents escrits o informatitzats (tornaré a parlar, després, sobre aquest punt).

Citaré aquí a l'atzar, únicament, i sense cap pretensió d'ésser exhaustiu, alguns exemples d'aquests documents que són necessaris gairebé cada dia – i només cito aquells que emanen de l'estat i de les autoritats públiques, sense parlar d'aquells que són d'àmbit privat, com els contractes laborals, els documents relatius als salaris de l'ocupació privada, els contractes de lloguer d'habitatges, els contractes d'assegurances i de manteniment, etcètera.

A continuació, doncs, dono alguns exemples de documents d'arxius públics, que, tots, poden un dia o altra trobar-se en els dipòsits d'arxius provincials, municipals, universitaris, hospitalaris o d'altres centres.

Primerament, els documents relatius a l'estatut personal i familiar de cadascun: actes d'estat civil, naixement, casament, divorci, defunció dels pares o de familiars, eventualment actes de naturalització, permís d'estada per als estrangers... tot això d'utilitat permanent i, per tant, demanat amb molta freqüència.

S'hi pot afegir, per a les persones de sexe masculí, els documents relatius a la seva situació militar.

A continuació tenim els documents que fan referència als estudis realitzats, els diplomes obtinguts, sempre necessaris per trobar un treball, sigui quin sigui el nivell del diploma.

Igualment útils, els documents referents als impostos, i els que corresponen a les propietats territorials, que figuren en els arxius dels serveis fiscals i del cadastre i en els arxius dels notaris. Jo hi afegiria els documents, cada vegada més nombrosos i obligatoris, referents a l'urbanisme i l'entorn, els permisos per a construir, plans d'ocupació dels sòls, zones de construcció limitades o prohibides, protecció dels paratges, etcètera.

A continuació, pel que fa la vida personal i familiar, els dossiers de salut i de Seguretat Social, els subsidis familiars, la quantitat i la massa dels quals tot arxiver coneix molt bé!

Tot ciutadà, fins i tot innocent i blanc com la neu que cau al cim d'una muntanya, pot necessitar, en diverses circumstàncies, un "extrait de casier judiciaire"⁷¹ (ex-

pressió francesa, la traducció de la qual ignoro en castellà i en català que significa un document que lliuren les autoritats judicials, enumerant les condemnes que hagi tingut la persona que el sol·licita, o l'absència de condemnes, qualificat poèticament "certificat de penals verge"!).

A tot això s'afegeix, per als funcionaris públics i empleats de l'estat o de les col·lectivitats regionals o locals, tots els documents relatius a la seva carrera, contractació, ascens, salaris i, finalment, jubilació.

I no parlo, per exemple, de tot allò que fa referència als carnets de conduir cotxes, als certificats de tinença de vehicles, eventualment les infraccions del codi de circulació: o els problemes d'indemnització en cas de catàstrofes naturals o d'alteracions d'ordre públic; o..., però em paro, perquè és tota l'acció administrativa que hauríem de reveure.

Sé molt bé que tot això no ens correspon directament, en tot cas no d'una manera sistemàtica, als arxivers. La majoria d'aquests documents no arriben als nostres arxius fins després d'un cert temps, i molts d'aquests documents, quan ens arriben no tenen una utilitat corrent per a les persones implicades. Però això no sempre és cert, i alguns documents conserven la seva utilitat pràctica durant molt de temps, durant tota la vida de les persones involucrades i, fins i tot, més enllà, per exemple, les actes d'estat civil (a França, i a molts d'altres països, els administrats, a vegades, han de lliurar còpies de les partides de naixement dels seus pares per demostrar la seva nacionalitat). També, les escriptures de propietat de les cases i dels terrenys s'utilitzen indefinidament, i a vegades els arxivers que conserven els

documents notarials han de buscar i fotocopiar les escriptures de venda de cent, cent cinquanta, dos-cents anys enrere i més. Els arxivers de les universitats saben molt bé que els registres de lliurement de diplomes s'utilitzen amb freqüència durant molt de temps després de la seva data d'expedició. I no parlo de les recerques genealògiques, que ens fan anar fins als segles XVII i XVI, gràcies als registres parroquials i als documents notarials conservats amb molta cura.

Hi ha també documents inesperats que a vegades poden permetre a alguna persona la possibilitat de fer prevaler els seus drets, sense que aquesta utilització hagi estat prevista, en un principi, pels creadors dels documents. Recordo, a Rio de Janeiro, on m'hi trobava arran d'una missió per a la UNESCO, haver vist una senyora vella retrobar, després d'una llarga recerca dels arxivers en una llista de passatgers d'un vaixell d'immigrants dels anys 1900 o 1910, la prova de l'arribada dels seus pares procedents d'Itàlia, i la prova de la seva pròpia entrada al Brasil quan ella era molt petita. Els nostres col·legues de Rio n'estaven tant orgullosos i contents que van destapar una ampolla de xampany per celebrar aquell esdeveniment amb aquesta senyora —i de retruc amb mi!

No obstant això, no podem negar que aquesta nova utilització dels arxius, ben diferent de les recerques erudites a les quals estem més habituats, planteja als arxivers problemes difícils, que molt em temo, només faran que multiplicar-se i agreujar-se en un futur.

El primer és el de la conservació. És inconcebible, encara que només sigui per raons materials i financeres, poder conser-

var indefinidament *tots* els documents de *totes* les persones. Únicament els dossiers de la Seguretat Social, en països com els nostres, representen cada any, milers de metres de prestatges. Els del control de la immigració, a França, ocupen més de 2.000 metres per any. I què podem dir dels documents que fan referència a l'escolaritat, la salut, la justícia, l'urbanisme, els impostos?

Davant d'aquesta impossibilitat material de conservar-ho tot, s'ha optat, des de fa temps, per la pràctica de la *tria*. Però la tria, fins ara, gairebé sempre, s'ha fet molt més en funció del valor històric dels documents, i no tant per la seva utilitat. I l'interès històric, generalment, ha estat considerat des d'un punt de vista força elitista, que ha fet que es conservessin, prioritàriament, els documents dels personatges públics, les classes dirigents, etc. Per exemple, a França, els reglaments prescriuen que es conservin, indefinidament, els dossiers personals dels alumnes de les escoles superiors i de les universitats, mentre que pel que fa als alumnes dels instituts (ensenyament secundari) se'n conserva, després de 50 anys, una mostra d'aproximadament 1/10, i pel que fa als alumnes de les escoles primàries, escassament 1/100, la qual cosa representa encara una massa considerable d'arxius.

Quant als dossiers judicials s'actua seguint el mateix principi i la mateixa lògica: conservació integral de tots els dossiers de la Cort de Cassació, Tribunal Suprem, i de la justícia criminal; mostreig de l'1/10 per als dossiers de la justícia correccional; mostreig de l'1/100 per als dossiers de la policia.

Tot això, evidentment, ajuda a buscar els documents dels personatges impor-

tants, o considerats importants, en detriment de les persones modestes, els dossiers de les quals s'eliminen després d'un cert temps. Això és podria justificar des del punt de vista històric, atès que és més probable que un dia s'escrigui la història d'un ministre, d'un escriptor, o d'un magistrat, que la d'un empleat d'oficina o d'un obrer de fàbrica. Però, des del punt de vista de la utilitat pràctica, el mostreig (és a dir, la destrucció d'un important percentatge de documents) difícilment és pot justificar.

La solució a aquest problema la tenim en la substitució, cada vegada més corrent, dels documents escrits per la informàtica, per a la gestió i la conservació dels dossiers. Actualment, els dossiers de la Seguretat Social la majoria de les vegades es conserven en les memòries dels ordinadors, que ocupen poc volum. Però es plantegen d'altres problemes i el primer és el de l'accés a aquests documents. Poques són les regles que regeixen l'arxiu i la conservació de les dades informàtiques individuals en mans de les administracions, i a més, el temor al dany que es pugui fer a la vida privada provoca un bloqueig gairebé complet de l'accés a aquestes dades, i només s'hi pot accedir a través de procediments complicats i excepcionals.

Tot això, fins ara, no ha arribat a la majoria dels arxiviers, que poques vegades han de conservar, i encara menys utilitzar i comunicar, documents introduïts en la memòria informàtica. Quan una persona necessita una còpia de la seva partida de naixement, o del seu diploma universitari, o d'un document fiscal, es dirigeix, la majoria de les vegades, a l'ajuntament de la seva ciutat, o a la uni-

versitat on ha fet els seus estudis, o a l'administració de finances, i no tant als arxius provincials o municipals. Però els serveis d'arxius especialitzats es multipliquen, a les universitats, als hospitals, als tribunals, a les administracions, a les empreses públiques i privades, i reben els dossiers cada vegada més aviat després de la seva creació. Conec, a França, administracions que lliuren els seus dossiers als arxius al cap de deu anys, cinc anys, i fins i tot menys. És fàcil, doncs, comprendre que els arxiviers, cada vegada més sovint, hauran de buscar en aquests dossiers per lliurar certificats i fotocòpies de documents a les persones que ho necessitin.

Es tracta aquí, i ho podem dir sense exagerar, d'una veritable mutació del rol dels arxius. I aquesta mutació és molt preocupant, atès que, paral·lelament, les recerques d'ordre històric, enlloc de disminuir, es multipliquen també per diverses raons que no ve al cas d'examinar aquí. Per facilitar l'accés dels ciutadans als innumerable documents que els són necessaris per fer prevaler els seus drets, caldrà fer inventaris detallats, establir llistes nominatives dels dossiers, fixers exhaustius de les persones involucrades, tasques que exigirien molt de personal, desproporcionat amb els mitjans de què disposem actualment.

Molt excepcionalment, en casos d'urgència, podem fer aquests inventaris. A França, fa uns quinze anys, es va fer l'inventari complet de tots els dossiers dels treballadors reclutats a la força pels alemanys durant l'ocupació, entre 1940 y 1944, a fi de permetre a aquests treballadors cobrar les pensions votades pel parlament. Es van necessitar un centenar de

col·laboradors, dedicats especialment, durant més d'un any, a fer aquesta feina. És evident que aquesta operació no es pot repetir sovint i, sobretot, no es pot incloure sistemàticament en el programa de treball dels serveis d'arxius.

Fins ara, els responsables administratius i financers dels nostres països no se senten atrets per aquest nou aspecte del rol dels arxius. Només tenen en compte l'aspecte històric i erudit de la recerca, considerat, en certa manera, com un luxe cultural, i no com una necessitat quotidiana al servei dels ciutadans.

Crec que l'evolució de les nostres societats, especialment per la importància cada vegada més gran que donen als drets individuals i per l'extensió indefinida de la memòria que permet la informàtica, portarà, per la força de les coses, a una presa de consciència cada vegada més gran del rol pràctic dels arxius, no únicament com un lloc on es conserva la memòria col·lectiva, sinó com un arsenal dels drets dels ciutadans. I crec, també, ben pensat, que els arxius seran reconeguts, cada vegada més, com una de les bases indispensables de les democràcies del futur.

NOTA

¹ Certificat d'antecedents penals.

RESUMEN

Los archivos se han previsto, la mayoría de veces, para la investigación histórica, y sus instrumentos de investigación se han concebido, generalmente, en función de esta categoría de usuarios. No obstante, la evolución de las sociedades modernas con la multiplicación de los procedimientos administrativos que necesitan en cada momento recurrir a las fotocopias de documentos oficiales para permitir a los administrados hacer prevalecer sus derechos, hace que, cada vez más, los archivos representen el rol de "memoria de los ciudadanos". Esta evolución plantea a los archiveros verdaderos problemas materiales y metodológicos, que únicamente los podrá resolver la informática, siempre y cuando se den los medios técnicos y financieros necesarios. Es una verdadera mutación en el concepto de la función social de los archivos, aún le falta bastante para acabar esta mutación, pero ha de conseguir que los archivos se conviertan en una de las bases de las sociedades democráticas del futuro.

RÉSUMÉ

Les archives sont, le plus souvent, envisagées du point de vue de la recherche historique, et leurs instruments de recherche sont généralement conçus en fonction de cette catégorie d'utilisateurs. Cependant l'évolution des sociétés modernes, avec la multiplication des procédures administratives qui nécessitent à chaque instant le recours aux photocopies de documents officiels pour permettre aux administrés de faire valoir leurs droits, amène de plus en plus les archives à jouer le rôle de "mémoire des citoyens". Cette évolution pose aux archivistes de redoutables problèmes matériels et méthodologiques, que seule l'informatique pourra résoudre, à condition que les moyens techniques et financiers en soient donnés. C'est une véritable mutation dans le concept même de la fonction sociale des archives; elle est loin d'être terminée, mais elle doit aboutir à faire des archives une des bases des sociétés démocratiques de l'avenir.

SUMMARY

On the majority of occasions, archives have existed for historical research, and their instruments of research have generally been conceived on the basis of this category of users. Nevertheless, the evolution of modern societies, with the multiplication of administrative procedures which may at any moment require photocopies of official documents to enable members of the public to exercise their rights, means that archives play more and more the role of "the citizens' memory". This evolution faces the archivist with real problems, both material and methodological, which can only be solved by information technology, provided that the necessary technical and financial means are made available. This is a genuine mutation in the concept of the social function of archives: it will still be some time before this mutation is completed, but it is essential that archives become one of the bases of the democratic societies of the future.